

דַּרְשֵׁי קַרְבַּתְךָ

9

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א

בית הכנסת פרי מגדים, צפת • השיעור נמסר במוצאי יו"ט ראשון של סוכות תשפ"ד

הדברים הגדולים מתרחשים דוקא היכן שלא מסתדר

חג סוכות, איזה חג גדול זה. פלא פלאים! בפסח אתה מנקה את הבית, קונה את הכלים הכי חדשים. אתה ממש משתגע על החג. ובכל אופן שום אושפיזין לא מגיע לבקר אותך. פשוט שאברהם אבינו בכלל לא גבוא. אל תתבלבל. מקסימום אולי יבוא איזה אורח לאכל וללכת.

בחג סוכות אתה יוצא מחוץ לבית, יושב בסכה, מלא בלגן, ודוקא לשם מגיעים האושפיזין. איפה שאתה מרגיש שלא מסתדר, לא הולך. הרבה חששות – ירד גשם, לא ירד גשם, יהיה רוח, לא יהיה רוח. כל אחד והבלבולים שלו. לשם מגיעים האושפיזין. איזה אורחים קדושים מגיעים לסכה: אברהם, יצחק, יעקב, יוסף, משה, אהרן ודוד.

אבל איפה שאתה מרגיש בתוך הבית. וואו, איזה צבע יפה צבעתי את הבית, וגם עשיתי פס של כסף, איזה יפי! אל תדאג, שמה לא מגיע אף אחד לבקר אותך. איזה דבר גדול, מגיעים אליך רק איפה שאתה מרגיש שלא הכי מסתדר לך. שמה נמצאים כל האושפיזין.

מצטער פטור מן הסכה

יש לנו הלכה מיוחדת, שאין אותה בשום מקום בכל ההלכות, חוץ משתי מצוות – מצוות סכה ומצוות תפלין. במצוות תפלין אם לבן אדם קר בראש, יש לו צנון, מתר לו לשים את התפלין על איזה כובע. כי הלכה בזה היא ש'מצטער פטור מן התפלין' (שו"ע א"ח לח, ט).

אותו דבר גם לגבי סכה. עם כל הגדלה של הסכה הזאת, אם אתה מצטער, אתה פטור מן הסכה (שו"ע א"ח תרמ, ד). אבל אני לא מבין, בדרך כלל, בכל המצוות, לפום צערא אגרא. לכאורה אם אתה מצטער, זה עוד יותר טוב, זה עוד יותר משבח. פה לא. פה אסור להצטער. יש ענין מיוחד בסכה שתרגיש בה טוב, אתה יוצא מהבית, ועובר לגור שבוע בתוך הסכה, אתה חייב להרגיש נעים בתוך הסכה. אם אתה מצטער מהסכה, אז פנראה שהסכה לא מתאימה לך. אתה פטור. חז"ל פטרו אותך. למה פטור? יש הרבה סבות, אבל הסבה הפשוטה – שהתורה אמרה 'בסכת תשבו שבועת ימים', ו'חז"ל למדו (סוכה כח ע"ב) 'תשבו – פעין תדורו'. בדרך כלל, בן אדם יושב בבית, יושב במקום שנוח לו. גם בסכה צריך שיהיה מקום שנוח לו, מקום שנגעים להיות בו.

בשם הדושי הרי"מ מובא, שמפנין שכתוב 'למען ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל', צריך שיהיה 'למען ידעו'. שהמחשבה שלו תהיה שהוא יושב בסכה לא סתם, אלא 'למען ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל', ממילא בן אדם שהראש שלו נמצא 'שחם לו', מטורד מהיתושים, בזה הוא לא ממלא את ה'למען ידעו'. צריך שיהיה 'למען ידעו', ואפשר לזכות לזה רק קשה ראש יהיה פנוי, רגוע, ואז הוא זוכר את 'כי בסכות הושבתי את בני ישראל' (זכר לעניינך כבוד).

יש משהו יפה מאד שאני חוזר עליו כמעט כל שנה, מה שאמר הרבי מקוצק, נורא נורא. אני אומר לכם, אני כל כך אוהב את זה, זה מתוק מדבש. הרבי מקוצק היה אומר: 'מצטער – פטור מן הסכה'. אתה נכנס לסכה ואתה עוד מצטער? אז תצא החוצה, לא צריכים אותך פה.

זה הרעיון. בן אדם נכנס לסכה, ופתאום עובר לו איזה יתוש כזה מציק ליד האוזן, מיד הוא אומר 'אני מצטער'. הרבי מקוצק אומר הפונה שאתה פטור מהסכה היא שכביכול אומרים לו 'תעשה טובה, תצא. לא צריכים אותך פה'. בן אדם נכנס לסכה, צריך להתבטל, להרגיש שיש לו 'בטול' למצוה. אם אתה עוד מרגיש קר, חם, רעב, צמא – לא נכנסת לסכה של אלקים, אז תצא החוצה, תצא. בן אדם צריך להתבטל למצוות, להתבטל!

צמו שלושה ימים ביום כפור!

אני רוצה לספר לכם ספור מרגש. הספור קרה באחד ממחנות העבודה בתקופת השואה, היו שתי אחיות שהחליטו לצום ביום כפור. אי אפשר לתאר איזו מסירות גפש צריך בשביל דבר כזה. מי יכול לצום בכפור בשואה? הרי גם כך לא אכלו כלום. שמה קבלו פרוסת לחם, קצת מים, ממש את המינימום שיכול להחזיק את האדם בחיים.

בכל אופן, היתה להן מסירות נפש כזאת שהן החליטו לצום, אבל הן לא ידעו באיזה יום יחול כפור. הלכו לשאל את הגברים מתי זה כפור. אמרו להן: 'טוב שבאתן, מחר בשקיעה מתחיל כפור'. שתי האחיות, האחת אומרת לשניה: 'פי, אנהנו מחר צמות את צום יום כפור'. קבלו על עצמן. אכלו חצי ממנת הלחם כ'סעודה

מפסקת', ושמרו את החצי השני לצאת הצום. וכך צמו כל כפור. לפני השקיעה הגיעו הגברים ואמרו להן: 'טיעונו בחשבון! מחר זה כפור!'.

נו, מה עושים? אחת אומרת לשניה: 'קבלנו לצום בכפור, אנהנו צמות בכפור, לא יעזר כלום'. צמו עוד יום. אנהנו לא יכולים להבין מה זה בכלל, ככה לצום יומים. איזה פחד זה!

אחרי שהגיעה השקיעה של היום השני, באו הגברים, אמרו: 'התבלבלנו, מחר זה הצום'. איזה פחד זה! צמו עוד יום, שלושה ימים וצומו צמו, פדי לזכות לצום בכפור.

עכשיו תשמעו מה היה אתן לבסוף, אחת נפטרה בת 95, בערב כפור, לפני כמה שנים, והשניה נפטרה בגיל 99, בערב כפור תשפ"ד. הפרש של ארבע שנים ביניהן. משהו היה מדמין לעצמו? בן אדם רעב, אין לו מה לאכל, צום שלושה ימים? עכשיו, זה לא שאתה ישן, וככה מעביר את הצום. אתה נמצא במחנות, אתה צריך לעבד. גם לעבד, גם לצום. איך זה היה נראה לך? זה היה נראה הפסד, נכון? זה היה נראה שאם הן יצומו הכל הולך לאבוד, ומזה בן אדם זכה לחיות 99 שנים. איפה שהשכל אומר שאם אתה תצום אתה בטוח מת, שמה בן אדם זכה לחיות 99 שנה.

ובשילוני – בן אדם נכנס לסכה, פתאום 'מצטער', זה לא מסתדר לו. כך הוא מפסיד את כל המעלה שלו. העצה לזה היא שתהיה לך התבטלות למצוה. היצר הרע עושה הכל רק שלא תזכה למעלת הסכה. זה כאלה זכיות ענקיות, שעד שיגיע חג פסח הבא אין מצוה. תקנה נרות חנכה ב-2500 שקל, ותדליק את הנרות אחרי תרי"ג טבילות, אחרי הכל זה דרבנן. תעשה משלוח מנות משהו מפאר, צריך מנוף בשביל להרים אותו, כל מה שתעשה, וכמה שתתלהב – זה דרבנן. לשבת בסכה, לאכל בסכה, אפילו לישן בסכה – מצוה דאורייתא עצמה שאין לה שעור.

אכילה בסכה מצוות עשה מן התורה

לגבי אכילה בסכה, החפץ חיים, לפני 100 שנה, הסתפק, האם יש מצוה כל שבועת הימים לאכל. אומר החפץ חיים (תרלט, ג ס"ק כד), 'כיון שבפסח (לפי דעת הגר"א) יש מצוה לאכל מצה בכל יום משבעת ימי החג, כמו שכתוב: 'שבועת ימים מצות תאכלו', לכן הסתפקתי האם גם בסוכות, מצוה לכתחלה לאכל פת כל שבועת ימי חג הסוכות ולבדוק ליישב בסכה'.

זה היה ספק של החפץ חיים לפני 100 שנה, אבל בדור שלנו שאנחנו ממחים גדולים ל'אכל'. כמעט הכל הולך סביב 'אכל'. איך אמר הרב יעקב חיים סופר (ראש ישיבת פת התיים)? היום סוגרים חניות של ספרים, פותחים חניות של אכל. זה מה שיש היום. כל צפת מלאה ב'פיצות'. שמעתי על איזה עסק חדש שנפתח, תהיה בטוח שזה משהו שקשור לאכל. אכל זה מה שיש היום.

בזמנו של החפץ חיים, לא היו אוכלים הרבה, אז הוא הסתפק: האם יש מצוה כזו לאכל הרבה בסוכות? בדור שלנו – תאכל, זו מצוה דאורייתא*. איזה דבר גדול! דבר גדול מאד. זה זכיות שאי אפשר לתאר.

מה אתה בונה פה את הסכה שלך, זה המקום שלי!

ספור מתוק שספרנו פעם. זה ספור שקרה לפני כשנתיים, בנהו יעקב בירושלים. היה שם איזה יהודי אחד שבנה סכה. אחרי שהוא סים לבנות את הסכה, הגיע השכנו, פועל "מה אתה בונה פה? זה המקום שלי!" אמר לו: "תשמע, יש לך כאן ליד עוד מקום, תבנה שם". השכן התעקש: "לא, אני יש לי חזקה במקום הזה".

אמר לו: "תשמע, כבר בניתי, זאת טרחה גדולה בשבילי לפרק ולבנות מחדש. וגם באמת שלי ידעתי". אבל השכן התעקש: "תפרק! אז מה אם בניתי? זה גזל, תפרק!" איזה תקון זה, איזה שכנים טובים יש! לפעמים כאלה שכנים טובים מזכים אותך בקצת עבודה על המדות, איזה זכיות אלו!

הוא נסה לדבר אתו, "אולי בכל זאת..." אבל השכן בשלו: "תפרק את הסכה!". בזמן שהם התווכחו, כבר נתפסו שאר המקומות שאפשר לבנות בהם סכה. אז בכלל כבר לא היתה לו ברירה. הלך, פרק את הסכה. מצא איזה מקום קצת מרחק, מלא קוצים, הביא מעדר, וסדר קצת שיהיה אפשר איכשהו לבנות שם סכה. הביא כמה עצים, בנה סכה גדולה. רחוק קצת, מקום של קוצים, אבל אין מה לעשות, זה מה שיש, ישתבח שמו לעד.

היתה איוו אשה אחת, הדליקה נרות לרבי מתיא בן חרש, אתם יודעים יש סגלה כזאת להדליק 18 נרות. אבל היא עוד עשתה את זה בהדור, הדליקה 18 נרות, כפול

* וכך פסק בחזון עובדיה (סכות, עמ"ס קא, בהגרה) שיש מצוה דאורייתא בכל אכילה בסכה, וכל שכן לפי דעת הגר"א.

ואז הגר"א אמר שהוא מוכן לרדת לעולם הזה גם בתור סומא (שקשוב כמו מת), בעל יסורים גדול, וגם לותר על כל העולם הבא שלו, בשביל שפעם אחת, אם מישוהו יברך המוציא לחם מן הארץ, אני אענה 'אמן' - אמת, שהקדוש ברוך הוא מוציא לחם מן הארץ. והקדוש ברוך הוא אמר לו: 'אין לך זכות'.

איזה פחד זה! וזו היא אמר שהוא מוכן לרדת לעולם הזה גם בתור סומא, גם בתור אלם, וגם בעל יסורים. אפילו לדבר הוא לא יכול, אבל אם מישוהו יברך איזו ברכה, הוא יוכל להרהר. ולשיטת הגר"א הרהור זה כמו דבור. והוא מוכן לותר על הכל, רק כדי שפעם אחת יהיה לו הרהור אחד של עניית 'אמן'. והקדוש ברוך הוא אמר לו: 'אין לך זכות'.

ואז סים רבי חיים מוולוז'ין: זה הרבי שלנו, זה המקום שהוא נמצא בו עכשיו. אבל אנחנו פאן, ואנחנו עוד חיים. אנחנו יכולים לזכות בעוד משנה אחת, עוד 'אמן' יהא שמייה רבא' אחד, עוד 'אמן' אחד, עוד מחשבה אחת טובה, עוד הרהור אחד טוב. כמה אפשר לזכות!

נפתחו הלבבות ונפתח ההיכל, ויצא ספר תורה, והיתה שמחה גדולה מאד מאד. רבי חיים הבין שהגר"א היה מוכן לותר על הכל, רק כדי שירד להגיד משנה אחת, מצוה אחת, לענות אמן. איזה זכיות אלו!

בן אדם נמצא בסכנה, מקור ברכת ה', ופתאום מגיעים היצרים, מגיעים הבלבולים. אל תתבלבל! תהיה חזק! בן אדם מריות, זה רוח נקי. בן אדם יכול להרויח ממצוות, ועולמות אין סוף!

לכן, כל אחד יראה, שבעה ימים של חג, דבר ראשון להתפלל טוב, ללמוד טוב, לאכל טוב. באמת צריך גם שהאכילה תהיה טובה. כי אחד הדברים שנקרא מבוזה את המועדים זה מי שאוכל אכל של יום חל. שכל אחד ידאג שהחג הזה יעבר בשמחה. ומה שתעשה כדי שיהיה טוב בחג הזה, כלו נחשב למצוה.

ואם חס לך או קר לך, אל תתבלבל. כותב הכפ החיים, שפשוט אדם בונה את הסכה ומזיז, בזה מוחלים לו על כל העוונות. זה רק על הבניה של הסכה, ואם אתה יושב בסכה - אוהו, חוץ ממה שמוחלים לך. כמה זכיות מוסיפים לך עוד! לכן כל אחד יראה להתחזק בחג הזה, לא להתבלבל. זה חג מלא שמחה.

זוכה אותנו השם שזוכה באמת שהאושפיזין יגיעו לסקות שלנו, ובאמת ירגישו טוב בסכה שלנו. שבאמת נלך בדרךיהם של אבותינו הקדושים, שזוכה באמת לעבד את ה' בשמחה. שזוכה שהחג הזה יהיה מלא שמחה, מלא חרות, מלא שמחות, מלא קדושה. שישפיע עלינו קדושה גדולה, שמחה אמיתית, ושעוה גדולות, ברכות מרבבות. אמן ואמן.

חי פעמים, וככה ברחילו ורחימו הדליקה אותם דוקא בסכה. שששארבהם אבינו יגיע לסכה שלה, שיהיה מלא נרות.

היו קצת רוחות, הבד של הסכה עף, נדבק בנרות, והסכה נשרפה. וככה עם הרוח, עוד 10 סכות קדימה נשרפו. ויחד אתן מה נשרף עוד? הסכה של השכן ההוא! הוא היה שלישי בתור. גם הסכה שלו נשרפה. פחם נשאר לו. הסכה היחידה שנשארה בשכונה זו הסכה שהבן אדם הזה בנה בקוצים, לשם האש לא הגיעה. וזה לא הסוף, הבן אדם ההוא הלך לשכון. אמר לו: "אתה מזמן להתארח אצלי בחג. אתה זכית אותי שהסכה שלי לא תלך לאבוד."

אנחנו כאן חיים ויכולים לזכות בעוד עניית 'אמן'

בחל המועד סכות חל יום פטירתו של הגר"א (י"ט תשרי). את הספור הזה ספר החפץ חיים. והחפץ חיים אמר: שמעתי אותו מאבא שלי, שהיה מתלמידי ישיבת וולוז'ין, שהוא שמע את זה מרבי חיים מוולוז'ין. ככה הוא ספר:

לאחר פטירת הגר"א, סמוך לפטירתו הגיע זמן שמחת תורה. התלמידים כלם בכו: "מה שידך להוציא ספר תורה אם אין רבי שילמד אותך תורה?", במקום לשמח בשמחת התורה כל התלמידים בכו.

עמד רבי חיים מוולוז'ין על הבימה, דפק על השלחן, ושאל: "רבתי, רציתי לשאל, איפה אתם חושבים שנמצא הגר"א עכשיו?", כלם בכו ולא יכלו להשיב. אז הוא הצביע לאיזה תלמיד אחד: "תגיד לי, מה אתה בוכה? איפה נמצא עכשיו הרבי שלנו הגר"א?" אמר התלמיד: "מאי נפקא מינה? הרי אתנו הוא לא נמצא!"

אז אמר לו רבי חיים: אני אגיד לך איפה הוא נמצא. הרבי שלנו הגר"א נמצא מתחת לכסא הכבוד, בוכה, מתחנן, מוכן לותר על כל חי העולם הבא שלו. ואתם יודעים שיש לו עולם הבא, של 78 שנים בלי בטול תורה, מפחיד מאד. הלואי עלינו רק שעה אחת מתוך 78 שנים. הגר"א בגיל 12 יצר 'גולם' בספר יצירה. זה לא נתפס, באמת לא נתפס.

הגר"א עומד מתחת לכסא הכבוד, מתחנן, מוכן לותר על כל העולם הבא שיש לו, בשביל שזוכה לרדת לעולם הזה, רק כדי שיעיד משנה אחת. זהו, לא יותר מזה. והקדוש ברוך הוא אומר לו: 'אין לך זכות. אחרי שנפטר מהעולם, אין לך זכות יותר'. וזו היא מתחנן, עומד שם מתחנן. הוא מוכן גם להיות בעל יסורים, ולותר על כל העולם הבא שלו, כדי לזכות לענות פעם אחת 'אמן' יהא שמייה רבא' - יהי רצון ששמו הגדול של הקדוש ברוך הוא, יהיה מברך לנצח נצחים. זהו, פעם אחת. והקדוש ברוך הוא אומר לו: 'אין לך זכות, אין לך זכות'.

מתוך שיחה מתשפ"ג

בחסד הגדול שיש במצוה הזאת, שכל רגע שאתה נמצא בסכה, אתה מקים מצוה גדולה שאין לה שעור.

האם אנחנו צריכים חמרות או קלות

הרב אלישיב מצביע על תופעה מעניינת בחג סכות: יש בו שתי מצוות הפוכות זו מזו. הראשונה היא מצות סכה. אדם אומר: "אין לי דגנות". אומרים לו: "תעשה שתי דפנות ועוד טפח". הוא אומר: "גם שתי דפנות אין לי?" אומרים לו: "תעשה לבד עם חוטים". הוא אומר: "גם חוטים אין לי". אומרים לו: "תעשה על הגג ארבעה קונדיסין, וגוד אחית מחיצתא". הוא אומר: "אבל אין לי גם את זה". אומרים לו: "תעשה פסי בארות. לך לבארות ותעשה שם סכה". או אדם טוען: "הסכה רחוק מהדפנות". אומרים לו: "אל תדאג, יש לך דפן עקמה". בקצור, כל ההלכות הכי קלות יש בסכה: דפן עקמה, לבדו, גוד אסיק מחיצתא, גוד אחית.

מאידך, במצות ארבעת המינים, ובפרט באתרוג, נקדה שחורה פוסלת. מדוע לא אומרים לבדו? או רבו כפלו? למה לא נסדר אותו ונוריד את הקנה? אין כזה דבר, הכל פסול. גם אם נקלף משהו וחסר - פסול. איך זה יכול להיות?

אומר הרב אלישיב: מצות סכה זו מצוה של בין אדם לחברו. ושנים בסכה, אוכלים בה, גרים בה, מארחים בה (גם אושפיזין), נמצאים בה "כעין תדור". ובין אדם לחברו אתה צריך לעגל פנות. אל תהיה כבד. אומרים על אדם שהוא עקם? תדע, יש גם דפן עקמה ויהיא קשרה. אומרים לך שאין לאדם הזה ראשי תתבר אותו עם לבדו.

אבל מצות אתרוג זו מצוה של בין אדם למקום, ושם אין משחקים. שם צריך שהכל יהיה מסדר כמו שצריך.

ולכן העולם הזה נבדל עגל פלו. אין דבר בעולם שנובא מרבע, אין עץ מרבע, הכל עגל. וכל זה כדי לומר לאדם שבין אדם לחברו תעגל. אבל התורה הקדושה, הלווחות היו ששה טפחים על ששה טפחים - "מרבע". משום שבתורה צריך להיות מרבע.

שמחה לכל השנה כלה

אחד האדמו"רים אמר: בפסוק על חג הסוכות כתוב 'וחגתם אתו חג לה' שבעת ימים בשנה'. המלה 'בשנה' מופיעה רק בסוכות ולא בפסח. זה מלמד אותנו שחג הסוכות יש בו חן להשפיע שמחה על כל השנה כלה. שבעת ימי החג מאירים את כל 365 ימות השנה בשמחה ובקדושה.

מוקדש להצלחת כל התורמים להרפסת העלון, ישר כרו ♦ להצלחת המסייעים - ככל מיני דמיטב

ניתן להאזין לשיעורי הרב בקו "קול הלשון": 073-3718270 [שלוחה 7, או כוכבית לשיעור האחרון] תרומות: נדרים פלוס, מוסדות פרי מגדים, עלון "דרשתי קרבנתך" • להפצת העלון: 054-8493005.

073.371.8270